

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.

«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ»

м. Одеса

УДК 330.34:005.35(477"20")

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННІПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

**Вдовиченко В.О., здоб. СВО «Магістр»
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса**

Економічна безпека суспільства, стійкість національної економіки та перспективи її стратегічного розвитку залежать від багатьох чинників, серед яких провідне місце займають процеси, котрі відбуваються на мікрорівні, а саме в підприємницькому середовищі. При цьому зазначені вище макроекономічні характеристики визначаються не лише абсолютним рівнем та динамікою відповідних фінансово-економічних показників, як точистий прибуток, рівень рентабельності діяльності, додана вартість, продуктивність праці, кількість зайнятих, показники інвестиційної активності тощо, а й структурою підприємницького середовища.

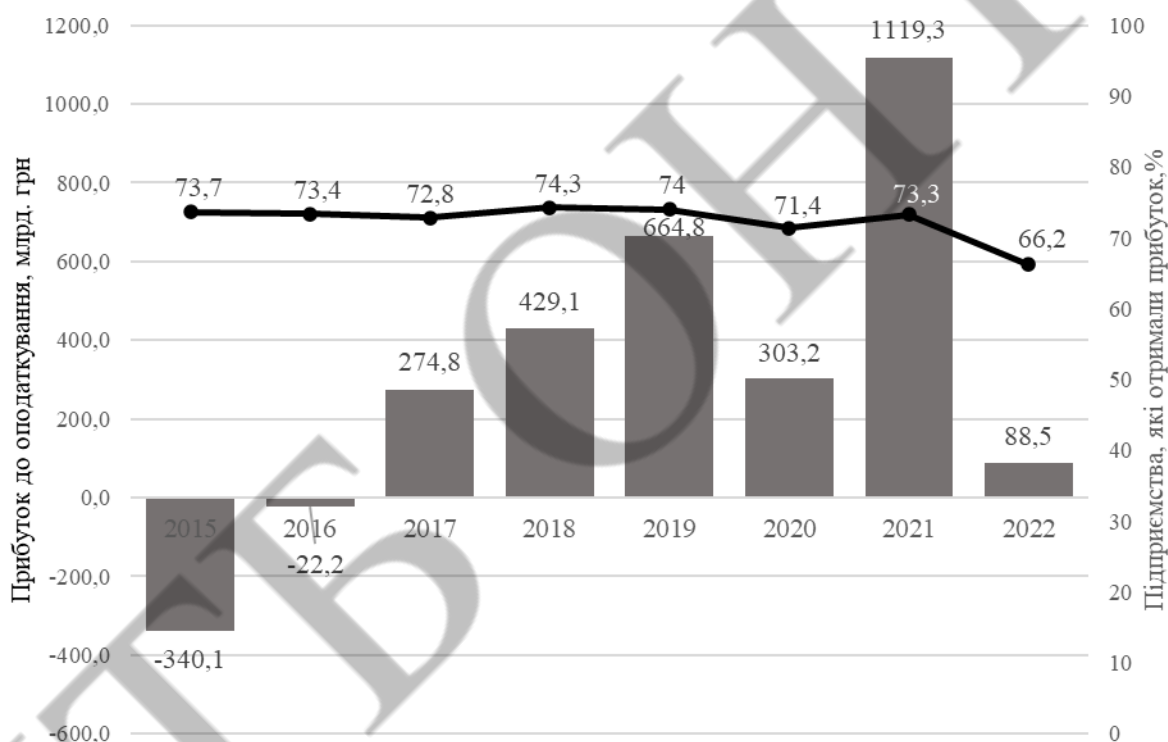
Сьогодні вітчизняним підприємствам в умовах повномасштабного російського вторгнення доводиться не лише забезпечувати належний рівень рентабельності діяльності та показників ділової активності, задовольняючи таким чином власні фінансові потреби та потреби найманих працівників, а й виконувати макроекономічні функції, виробляючи продукцію та надаючи послуги, необхідні для ефективного ведення бойових дій, сплачуючи податки та наповнюючи таким чином бюджет країни.

В цьому контексті діагностика виробничо-господарської діяльності підприємств має виключну актуальність як в короткостроковій перспективі, так і з точки зору забезпечення їх стратегічного розвитку та виконання функцій як на мікро-, так і макрорівні. При цьому ефективність управління виробничо-господарською діяльністю підприємств багато в чому визначається організацією та методичним забезпеченням діагностичних процедур, покликаних визначити рівень виконання та відповідність сучасним реаліям усіх сторін та аспектів цієї діяльності: наявність та ефективність використання виробничих ресурсів, ефективність управління витратами, фінансова стійкість, платоспроможність та ліквідність, рівень ділової активності тощо. Усі зазначені аспекти взаємопов'язані між собою, мають комплексний характер, та характеризують в кінцевому підсумку рівень взаємоузгодженості внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. Складність побудови ефективної системи діагностики виробничо-господарської діяльності підприємств підсилюється трансформацією господарських зав'язків та взаємовідносин зі стейкхолдерами в умовах війни та необхідності розробки якнайскорішого механізму адаптації до нових умов.

Незважаючи на складність процесів, які сьогодні визначають рівень ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств, значну кількість цільових показників (індикаторів) та слабку прогнозованість стану не тільки зовнішнього, а й внутрішнього їх середовища (можливий відтік кадрів, труднощі з відтворенням технічної бази, зупинки виробництва через відсутність електроенергії тощо), загальний рівень ефективності усіх господарських процесів знаходить свої відображення у кінцевих фінансових результатах діяльності (показники прибутку тарентабельності).

Таким чином, з метою діагностики загального рівня ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств, доцільно, на нашу думку, охарактеризувати динаміку фінансових результатів підприємств.

На рисунку 1 представлена динаміка чистого прибутку вітчизняних підприємств.

Рис. 1. Динаміка прибутку до оподаткування вітчизняних підприємств
Джерело: побудовано автором на основі [1].

Аналізуючи наведені на рисунку дані, можна відзначити, що на початку досліджуваного періоду діяльність вітчизняних підприємств в цілому була збитковою (2015-2016 роки), хоча навіть в цей період спостерігався позитивний висхідний тренд. Очевидно, що причиною збитковості діяльності підприємств у зазначені роки були прямі наслідки та автешоки анексії Криму та бойових дій на сході країни. При цьому також варто відзначити, що в цілому адаптаційний механізм був сформований досить швидко, адже до 2020 року (пандемія Covid)

спостерігалася чітка тенденція до зростання загального прибутку до оподаткування. Значне падіння прибутків в 2020 році було швидко подолано в 2021 році, що також є непрямою ознакою наявності стабільних внутрішніх конструктивних тенденцій у вітчизняному бізнес-середовищі. Щодо падіння прибутків підприємств через російське вторгнення до 88,5 млрд грн в 2022 році, то ситуація для підприємств, на нашу думку, є більш загрозливою (порівняно з Covid), адже значною мірою були зруйновані як господарські зв'язки, так і фізичні об'єкти, що в найближчій перспективі, навіть за умови завершення бойових дій, навряд чи вдасться швидко відновити та подолати відповідні наслідки. Дана теза також підтверджується зростанням долі збиткових підприємств: якщо протягом 2015-2021 років їх питома вага складала 72-74%, то в 2022 році зменшилася до 66,2%. Незважаючи на вкрай негативні об'єктивні причини падіння ефективності виробничо-господарської діяльності, накопичений значний досвід роботи в кризових умовах (з значні кризи за останні десять років) має стати вагомим підґрунтям для наступного відновлення потенціалу вітчизняних підприємств.

Поглиблена діагностика виробничо-господарської діяльності підприємств має виключну актуальність як для самих підприємств в контексті досягнення ними своїх короткострокових та стратегічних цілей, так і для вирішення мезо- та макроекономічних задач на етапі відновлення економіки та визначення пріоритетних напрямів подальшого розвитку галузей і регіонів та економічної системи країни в цілому. В цьому контексті діагностика трендів основних результуючих показників діяльності підприємств є лише першим етапом та передбачає попередню (експрес) оцінку ефективності господарських процесів. Для визначення основних резервів та шляхів подальшого розвитку підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності, мають бути застосовані спеціальні діагностичні методи, які базуються на комплексному підході щодо аналізу та оцінки латентних характеристик підприємства, адже як зазначалося вище, виробничо-господарська діяльність передбачає використання комплексу виробничих ресурсів, побудови ефективної системи їх використання та відтворення (діагностика витрат), а також оцінку інтегральних станів підприємства (платоспроможність, ліквідність, стійкість, ділова активність тощо), що в свою чергу також вимагає використання адекватних методичних прийомів та інструментарію.

Діагностика виробничо-господарської діяльності, що реалізується за принципами комплексності та взаємопов'язаності господарських процесів передбачає використання узгодженої системи оцінних показників або індикаторів. Таке узгодження передбачає формування системи показників з їх подальшою статистичною обробкою за рядом функціональних складових. Так, наприклад, Л. Малярець, використовує наступні

функціональні сфери: виробнича, кадрова, маркетингова, фінансова [2, с. 58]. Схожу схему оцінки виробничо-господарської діяльності на основі системи показників використовують також О. Гетьман [3, с. 201] та Г. Швиданенко [4, с. 228].

Варто відзначити, що окрім узгодження переліку оцінних показників діагностики виробничо-господарської діяльності, виключно важливим також є спосіб статистичної обробки зазначених показників при визначенні рівнів часткових показників (функціональних складових) та значення інтегрального показника. З урахуванням сучасних вітчизняних реалій в пріоритеті мають бути методи діагностики, засновані на аналізі конкурентного середовища (засади «рухомої» системи координат) з акцентом на фінансові показники діяльності (саме стан фінансової сфери підприємства (показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності), на нашу думку, зараз визначають потенціал підприємства щодо його виживання в короткому періоді та можливості мобілізації внутрішніх та зовнішніх резервів в середньо- та довгостроковій перспективі.

Література

1. Статистична інформація. Діяльність підприємств. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2023).
2. Малярець Л.М., Мочона Л.Г. Оцінка виробничо-господарської діяльності підприємства як основа її стратегічного контролінгу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2016, Вип. 16. Ч. 2. С. 56–60.
3. Гетьман О.О. Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 307 с.
4. Швиданенко Г.О. Бізнес-діагностика підприємства: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2008. 344 с.

53.	<i>Тарасенко Ю.В., Замлинський В.А.</i> СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	191
54.	<i>Белов К.М.</i> УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ У М'ЯСОПЕРЕРОВНІЙ ГАЛУЗІ...	194
55.	<i>Вдовиченко В.О.</i> АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	197
56.	<i>Клименко К.В., Мельник В.В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	201
57.	<i>Євтушок О.В., Голодонюк О.М.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У СУЧАСНОМУ МАРКЕТИНГУ.....	205
58.	<i>Содома Р.І.</i> БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	209
59.	<i>Алдакімов О.С.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	213
60.	<i>Вовчанська О.М., Іванова Л.О.</i> РОЛЬ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ У МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	217
61.	<i>Юхновська Ю.О., Волик Н.Г., Риженко О.М.</i> УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ.....	221
62.	<i>Савенко І.І., Гобачьов Д.С.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОВКИ ЗЕРНА.....	224
63.	<i>Тулейбич О.М.</i> ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ПРИ ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	227
64.	<i>Фрум О.Л., Дзюбак В.С.</i> СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИДІВ ТА МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	230
65.	<i>Фрум О.Л., Фролов В.С.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД 2021-2027 РОКИ.....	234